

DECLARATSIE TSIVILĂ

Cvadru global ti partitsipare a bănătorlor

Noi bănătorlji avem andreptu s-partitsipām tu adrarea formā a sotsietatātslor anoastre

Andrepturle a omlui shi libertātsle fundamentale tut mamultu s-frāngu aljurea pitu lumea tutā. Tu mare numir di state, oaminjli shi organizatsiile alor au āntroclji limitār serioze shi sāntu traptsā di ādreptul ti partitsipare tu adrare formā a sotsietatātslor alor.

Activishcilj sāntu tu periculju, avinats, āncljish, pidipsits shi vātāmats. Organizatsiile a sotsietatiljei tsivilā sāntu stigmatizate, ca egzemplu, ca aghentsā shi ecstremishci csenj, sāntu azāptāsits tu lucurlu alor, arestats di finansare, lā iaste bāgat gardu tu lucurlu shi s-arāspandescu. Posibilitātsle ti partitsipare a bănătorlor tu bana publicā sāntu limitate icā āncljise.

Iara, pānā didealihea nu partitsipeadzā bănătoarile shi bănătorlji, lumea nu-are s-hibā tu posibilitate s-li nāstreacā alor provocār naimapericuloase, iu intrā niaveare tu continuitet, ecstremizmul cu vio-lentsā, niegalitatea tsi iaste tu crishceare shi alācsirle tu clima.

Partitsiparea a bănătorlor particularā shi colectivā lji poartā banā shi lji da importantsā a democratiljei. Atsea iaste di importantsā esentsialā tu apurare a ādrepturlor a omlui, tu agiundzearea a de-velopariljei shi adrare sotsietāts di tolerantsie shi irinje. Cu atsea s-asigureadzā atselj cai au functsii publitsi icā alte pozitsii di puteare, s-apāndāseascā ti manierlu alor shi slucreadzā ti buneatsa ghen-eralā.

Noi lu turnām cafu un efortu a bănătorlor s-azāptāseascā s-partitsipeadzā tu adrare formā a comu-nitātslor alor, a statilor alor shi a planetāljei anoastrā comunā.

Declaratsia Tsivilă asigureadzā cvadru ti partitsipare a bănătorlor.

Declaratsia Tsivilă iaste anthimiljatā tu uminitatea, comunā ti tuts, shi li reflecteadzā aprucheatile ādreptur univerzale a omlui, libertātsle shi printsipile. Nāsā asigureadzā cvadru ti partitsipare a bănătorlor cai li identificheadzā cu āndreturle alor āncadru di ādreptul shi coltractile internatsion-ale di tora.

Imperativ iaste tute guvernur, tute nivelur di administratsia publicā, institutsiile internatsionale, biznislu shi organizatsiile a sotsietatiljei tsivilā di lumea di aljurea deantreg s-li tinjiseascā shi s-li im-plementeadzā determinantile di aistā Declaratsie.

- **1. Libertate tu expunirea:** Cafi un are ādreptu s-āmpartā, s-li discuteadzā shi s-li pro-moveadzā minduirle shi ideile alui, s-li sustsānā ideile alāntor icā sā spunā nisinfunilje.
- **2. Libertate ti informatsii:** Cafi un are lishoarā shi tu chiro intratā pānā di tute informatsii publitsi.
- **3. Libertate ti adunare:** Cafi un are ādreptu ti fronimā adunare cu alte persone ti realizare a scupadzlor shi aspiratsiile comune.
- **4. Libertate ti asotsiare:** Cafi un are ādreptu s-adarā, s-asotsiadzā icā s-da sustsānire ti or-ganizatsii ti nintare a scupadzlor comune pi tu cale fronimā.

Ta s-poatā tuts bānātor s-bāneadzā tu ghineatsa aishcior āndreptur, lipseashce fārā di altā s-u garanteadzā aistā:

- **5. Partitsipare efectivā:** Bānātorlji shi organizatsiile alor poate didealihea s-partitsi peadzā shi s-aibā influentsā pi politichile publtsi shi pi protseslu di adutseare detsizii pi nivel local, natsional shi global.
- **6. Sustsānire finansialā:** Bānātorlji shi organizatsiile alor au āndreptu s-caftā shi s-da sustsānire finansialā di tu statlu alor shi di tu alte stati.
- **7. Posibilitāts ti colaborare:** Bānātorlji shi organizatsiile alor sāntu liber ta s-angajadzā tu di aloglu shi colaborarea internatsionalā shi di acasā.

Aiste āndreptur sāntu leghitime pānā nu li azāptāsescu āndreptule a alāntor, icā nu initseadzā nivreare, discriminatsie, dushmānilje icā violentsā.

Cu scupo s-asigureadzā cā, colaborarea anamisa di bānātorlji, guvernurle alor shi insitutsiile publtsi s-poartā ufele macsimalā ti tuts noi, fārā di altā lipseashce s-li tinjiseascā aiste printsipi:

- **8. Obligatsie s-apārā:** Cafi guvernu lā asigureadzā a bānātorlor shi a organizatsiilor alor āndreptu sangajadzā fārā azgunire, pidipsire icā canonisire ti bana alor shi ta s-nu hibā subiectu ti penalizare colectivā di itia atsea tsi li caftā libertātsle fundamentale alor.
- **9. Tsentru cai da posibilitate:** Cafi guvernu aproache metre di nom, administrative shi alte metre ti tinjiseare, apārare, promovare shi umpleare a āndrepturlor shi libertātsle date tu aistā Declaratsie shi adarā cercetare ti atac pi persone shi organizatsii cu scupo nipistipseare atselor cai lu adarā lu curlu sapāndāseascā tu sinfunilje cu standardile internatsionale ti āndriptate.
- **10. Responsabilitate publicā:** Guvernul, biznislu shi sotsietatea tsivilā apāndāsescu ninte di publica.

Responsabilitatea anoastră particulară shi colectivă

Bānātoarile shi bānātorlji shi organizatsiile alor adarā efortur ti āndriptate shi dignitate tu lumea aljurea. Incluzia alor anao nā asigureadzā posibilitate colectivā s-li nāstritsem provocārle anoastre.

Fārā diferentsā disi him intrats tu guvernul, biznislu icā tu organizatsiile a sotsietatiljei tsivilā, responsabilitatea anoastră colectivă iaste s-asigurām shi s-dām contribut cātrā yinitorlu fronom, cu āndriptate shi sustsānut ti tuts noi.

CA SIMNĀTORI

- Cāftām tute guvernur shi institutsiile alor s-li tinjiseascā apārā, initseadzā shi implementeadzā dintreg tute conventsii internatsionale cu cai s-confirmeadzā āndrepturle a bānātoarilor shi a bānātorlor s-partitsipeadzā, shi lji cljimām biznislu, organizatsiile a sotsietatiljei tsivilā, institutsiile internatsionale shi alte factori s-lucreadzā tu sinfunilje cu aiste conventsii;
- Noi nā obligām cā va li apārām āndrepturle a oaminjlor la partitsiparea cum iaste confirmatā tu aistā Declaratsie;
- Noi him solidarizats cu tuts oaminj acui āndreptur ti partitsipare tu adrare formā a sotsietātslor alor sāntu tu periclu.